

Igitabo cya Daniyeli — Umubare wa Cumi n'Irindwi

Ihuza ry'Ubuhanuzi: Igishushanyo cya Zahabu cya Nebukadinezari n'Amategeko y'Icyumweru

Jeff Pippenger
2023-12-12

Mushiki wacu White akunze kugaragaza ko igishushanyo cy'izahabu cyo mu kibaya cya Dura ari itegeko ryo ku cyumweru.

“Isabato y'ikigirwamana yashyizweho, nk'uko ishusho ya zahabu yashyizwe ku kibaya bya Dura. Kandi nk'uko Nebukadinezari, umwami w'i Babuloni, yatanze itegeko ko abatazunama ngo basenge iyo shusho bagomba kwicwa, ni ko n'itangazo rizatangwa ko abatazubaha umugenzo wo ku Cyumweru bazahanishwa gufungwa no gupfa. Bityo Isabato y'Umwami igasiribangwa n'ibirenge. Ariko Uwiteka yaravuze ati: 'Bazabona ishyano abategeka amategeko atari ayo gukiranuka, kandi bakandika agahato bategetse' [Yesaya 10:1]. [Zefaniya 1:14–18; 2:1–3, harasubiwemo.]” Manuscript Releases, volume 14, 91.

Muri uyu murongo wihariye, Mushiki wa White yerekeza ku gitabo cya Zefaniya, kandi muri uko kubikora yongeraho ku isano y'ubuhanuzi iri muri Daniyeli igice cya kabiri n'igice cya gatatu. Zefaniya agaragaza ko ubwoko bw'Imana bugomba guteranira hamwe mbere y'itegeko. Nanone agaragaza ubutumwa bw'impanda, ari bwo kimenyetso cy'ubutumwa bw'imbuzi bugenewe kurwanya imigi (Leta) n'iminara (Amatorero). Agaragaza igiterane, ari cyo gice cy'“ibihe birindwi,” kibaho igihe isengesho ryo muri Abalewi makumyabiri na gatandatu ritambwe. Agaragaza “ishyanga ritifuzwa,” mu gihe cyose ashimangira ukuza kw'urubanza rw'Imana nyubahirizategeko rutangirira ku itegeko ryo ku Cyumweru kandi rukarushaho gukomera kugeza ku Kugaruka kwa Kabiri kwa Kristo.

Icyabanza itegeko ry'umunsi w'Icyumweru ni ukubumbwa kw'ishusho y'inyamaswa. Kubumbwa kw'ishusho y'inyamaswa ni ikigeragezo kigaragara gihangara abagize ubwoko bw'Imana, bo bamaze gutsinda mbere ikigeragezo cy'ibyokurya. Mbere y'itegeko, ari ryo rya gatatu (ikigeragezo gikemura byose), ubwoko bw'Imana, Zefaniya avuga ko ari “ishyanga ritifuzwa,” buhamagarirwa guteranira hamwe. Ubuhanuzi bwa mbere bwa Ezekiyeli ni ubutumwa bwo gukoranirizwa hamwe, ariko busohora gusa ku bamenya ko batatanye kandi bagasenga isengesho ryo muri Abalewi makumyabiri na gatandatu, nk'uko Daniyeli yabigenje, mu gice cya cyenda.

Umunsi ukomeye w'Uwiteka uri hafi; uri hafi kandi urihuta cyane, ndetse n'ijwi ry'umunsi w'Uwiteka: intwari izaririra aho ibabaye cyane. Uwo munsi ni umunsi w'uburakari, umunsi w'amakuba n'amarushwa, umunsi wo kurimbuka n'ubutayu, umunsi w'umwijima n'icuraburindi, umunsi w'ibicu n'umwijima w'icuraburindi, umunsi w'impanda n'impuruza zo gutera imidugudu ikomeye n'iminara miremire. Kandi nzateza amakuba abantu, ku buryo bazagenda nk'impumyi, kuko bacumuye ku Uwiteka; kandi amarasoyabo azasandazwa

nk'umukungugu, n'umubiri wabo uzaba nk'amase. Nta feza yabo cyangwa izahabu yabo bizabasha kubakiza ku munsu w'uburakari bw'Uwiteka; ahubwo igihugu cyose kizakongorwa n'umuriro w'ishyari rye, kuko azarimbura vuba rwose abatuye igihugu bese. Nimuteranirize hamwe, koko, nimukoranirize hamwe, wa bwoko butifuzwa we; mbere y'uko itegeko risohora, mbere y'uko uwo munsu uhita nk'umurama, mbere y'uko uburakari bukaze bw'Uwiteka bubageraho, mbere y'uko umunsu w'uburakari bw'Uwiteka ubageraho. Mushake Uwiteka, mwa bicisha bugufi bo mu isi mwese, mwebwe mukoze ibikwiriye mu rubanza rwe; mushake gukiranuka, mushake ubugwaneza: ahari mwazahishwa ku munsu w'uburakari bw'Uwiteka. Zefaniya 1:14–2:3.

Mu Byanditswe, “umunyambaraga” ni umuntu ufite imbaraga, kandi aho bwa mbere havugwa “umunyambaraga” ni kuri Gideyoni.

Nuko marayika w'Uwiteka araza, yicara munsu y'igiti cy'umushishi cyari i Ofura, cya Yowasi w'Umwabiyezeri; maze umuhungu we Gideyoni ahura ingano iruhande rw'ikorwa rya divayi, kugira ngo azihishe Abamidiyani. Marayika w'Uwiteka aramubonekera, aramubwira ati: “Uhoraho ari kumwe nawe, wa mugabo w'intwari we.” Gideyoni aramubwira ati: “Nyagasani wanjye, niba Uwiteka ari kumwe natwe, ni iki gitumye ibi byose bitubaho? Kandi ibitangaza bye byose ba sogokuruzi bacu batubwiye biri he, bavuga bati: ‘Mbese Uwiteka si we wadukuye muri Egiputa?’ Ariko noneho Uwiteka yaradutaye, adushyikiriza mu maboko y'Abamidiyani.” Uwiteka aramureba, aramubwira ati: “Genda muri ubu bubasha bwawe, kandi uzakiza Abisirayeli mu maboko y'Abamidiyani. Mbese si jye ugutumye?” Aramubwira ati: “Nyagasani wanjye, ni iki nzakoresha nkize Abisirayeli? Dore umuryango wanjye ni wo woroheje muri Manase, kandi ni jye woroheje mu nzu ya data.” Uwiteka aramubwira ati: “Ni ukuri, nzabana nawe, kandi uzica Abamidiyani nk'aho ari umuntu umwe.” Abacamanza 6:11–16.

Muri Zefaniya, umugabo w'intwari, ari na we Gideyoni, agomba gutaka cyane cyane mu mubabaro. Ijambo “gutaka” ni ikimenyetso cy'Induru yo mu Gicuku yo mu minsi y'imperuka, kandi ijambo “gusharira” rihagarariye uburakari bukiranuka. Gideyoni, cyangwa “umugabo w'intwari” wa Zefaniya, ni ikimenyetso cy'ubutumwa bwa Eliya bufite inshingano yo kugaragariza ubwoko bw'Imana ibyaha byabwo, kandi koko n'ibyaha bya ba sekuruza babo.

Rangurura n'ijwi rirenga, ntukagire icyo ubabarira, uzamure ijwi ryawe nk'impanda, umenyeshye ubwoko bwanjye ibicumuro byabwo, n'inzu ya Yakobo ibyaha byayo. Yesaya 58:1.

Abahanuzi bese bahuriza hamwe ku bihe bya nyuma, bityo ubutumwa bw'inzamba bwa Yesaya na bwo ni yo “gutaka” kw'umunyambaraga wa Zefaniya, ari we Gideyoni, kandi bese bagaragaza intumwa ya Eliya n'umurimo wayo mu bihe bya nyuma. Muri Yesaya, imirongo ikurikira igaragaza ibyaha byabo nk'ubwibone bwo kwihandagaza, kuko bizera ko mu by'ukuri barimo kuramya no gukorera Uwiteka.

Nyamara banshaka uko bukeye, kandi bishimira kumenya inzira zanjye, nk'ishyamba ryakiranukaga, kandi ritatereranye amategeko y'Imana yaryo: bansaba amategeko yo gukiranuka; bishimira kwegera Imana. Yesaya 58:2.

Gutaka kurakaye kw'umunyambaraga ni ubutumwa bw'Induru yo mu Gicuku, bukubiyemo ihishurirwa ko tariki ya 18 Nyakanga 2020 yabaye icyaha cyo kwikuza imbere y'Umwami kigomba kwicuzwaho kandi kikatorwa. Intima n'ishingiro ry'ubutumwa bw'Induru yo mu Gicuku ni ugushyirwaho kw'ishusho y'inyamaswa, n'urubanza rwakurikiyeho ruzanwa kuri Leta Zunze Ubumwe za Amerika, hanyuma no ku isi, n'Ubuyisilamu.

Igihe isengesho ryo muri Levitiki makumyabiri n'itandatu rizaba risohoye ku iherezo ry'ubutayu bw'iminsi itatu n'igice bwo mu Byahishuwe cumi n'umwe, icy'igiciro n'ikizira bizatandukanywa. Abanyabwenge n'abapfapfa bazaba bafite amavuta ya zahabu cyangwa batayafite, kandi muri icyo gihe bazaba bameze nk'“umuntu umwe” wa Gideyoni. Dukurikije Zefaniya, mbere y'itegeko ryo ku cyumweru, Gideyoni, ari we Eliya, ari we Ezekiyeli, ari we munyembaraga, azatanga ubutumwa bwo Gutaka kwa Saa Sita z'Ijoro, bufatanyije n'ubusharire bwo kwereka ubwoko bw'Imana icyaha cyabwo cyo kugira uruhare mu guhanura kwa 18 Nyakanga 2020, no kugerageza kwabo kutagira ishingiro kugaragaza ko ubuhanuzi bwabo bwari ukuri nyuma y'uko bwananiwe rwose.

Zefaniya agaragaza guteranira hamwe kw'ubwoko bw'Imana mu minsi ya nyuma kubanziriza itegeko ryo ku cyumweru. Uko guteranira hamwe kandi gushushanywa n'ubuhanuzi bwa mbere bwa Ezekiyeli mu gice cya mirongo itatu na karindwi.

Nuko ndahanura nk'uko nategetswe; maze nkiri guhanura, humvikana urusaku, kandi dore haba kunyeganyega, maze amagufa ahurira hamwe, igufa rigasanga iryari rigenzaniye na ryo. Nuko nditegereje, dore imitsi n'inyama bibizaho, uruhu rubitwikira hejuru; ariko nta mwuka wari urimo. Ezekiyeli 37:7, 8.

Ezekiyeli yahanuye ku magufwa yumye yari aryamye apfuye mu muhanda w'uwo murwa wo mu Byahishuwe igice cya cumi na kimwe, aho kandi Umwami wacu yabambwe. Mbere na mbere arateranywa hamwe.

Kandi intumbi zabo zizaryama mu muhanda w'umurwa mukuru, uwo mu buryo bw'umwuka witwa Sodomu na Egiputa, aho n'Umwami wacu yabambwe. Kandi abo mu moko n'imiryango n'indimi n'amahanga bazitegereza izo ntumbi zabo iminsi itatu n'igice, kandi ntibazemera ko izo ntumbi zabo zishyingurwa. Kandi abatuye mu isi bazazishimira, banezerwe, bohererezanye impano; kuko abo bahanuzi babiri bababaje abatuye mu isi. Ibyahishuwe 11:8–10.

Barakoraniye hamwe mu gihe iyo minsi itatu n'igice iri kugera ku musozo. Iminsi itatu n'igice igereranya igihe cyo gutinda kivugwa muri Matayo igice cya makumyabiri na gatanu, ariko kandi ni no gutatanywa kwa “ibihe birindwi” bivugwa mu Balewi makumyabiri na gatandatu. Abakoranyijwe ni abari baratatanijwe mbere, kandi Zefaniya abavugaho ko ari “ishyanga ritifuzwa.” Ishyanga ritifuzwa ni abari barapfiriye mu mihanda mu gihe isi yishimiraga intumbi zabo, ariko bakaza gukoranirizwa hamwe, hanyuma bakaba ishyanga rihinduka igitero cy'ububasha bw'ikiyoka bwo mu minsi y'imperuka, bo bizeza maraya wa Tiro kuba umutwe wabo.

Indirimbo cyangwa Zaburi ya Asafu. Mana, ntuceceke; ntugume wicecekeye, kandi ntube nk'utuje, Mana. Dore, abanzi bawe bateza imidugararo; kandi abakwangaye bashyize umutwe

hejuru. Bafatiye imigambi y'uburiganya ku bwoko bwawe, kandi bajubijije inama ku bo uhisha. Baravuze bati: "Nimuze, tubarandure kugira ngo bataba ishyanga; kugira ngo izina rya Isirayeli ritazongera kwibukwa." Kuko bagiriye inama hamwe bahuje umutima umwe; bafatanyije kurwanya wowe. Zaburi 83:1-5.

Umugambi wabo ni ukujyana Isirayeli y'umwuka yo mu minsi y'imperuka no kuyijugunya mu itanura ry'umuriro rya Nebukadinezari. Igihe amagufa yumye abanza kumva "ijwi" rya Yesaya, ritangaza ubutumwa bw'Imborogo yo mu Gicuku, aba agikiri mu butayu bw'iminsi itatu n'igice. Hanyuma agomba guhitamo kwakira cyangwa kwanga Umuhumuriza Kristo yasezeranyije kuzabohereza, ubemeza icyaha cyabo cyo ku wa 18 Nyakanga 2020.

Nimuhumurize, nimuhumurize ubwoko bwanyje, ni ko Imana yanyu ivuga. Muvugane neza n'i Yerusalemu, kandi muyibwire n'ijwi riranguruye yuko imirimo yayo y'intambara irangiye, ko gukiranirwa kwayo kubabariwe; kuko yakiriye mu kuboko kw'Uwiteka incuro ebyiri z'ibyaha byayo byose. Ijwi ry'ubarangururira mu butayu riti: Nimutegure inzira y'Uwiteka, muhigire mu kidaturwa umuhanda w'Imana yacu. Buri gikombe kizashyirwa hejuru, kandi buri musozi n'agasozi bizacishwa bugufi; ibigoranye bizagororwa, n'ahantu habi hahindurwe aharinganiye; kandi ubwiza bw'Uwiteka buzahishurwa, kandi abafite umubiri bose bazabubonera hamwe; kuko akanwa k'Uwiteka ari ko kabivuze. Yesaya 40:1-5.

Igice kigaragaza umurimo w'ijwi rirangurura mu butayu gikubiyemo amakuru arambuye cyane. Ubutumwa bwe buzashingira ku ihishurirwa ry'imico ya Kristo, nk'uko bigaragazwa n'uko "ubwiza," ari bwo mico ya Kristo, buzahishurwa. Ibyahishuwe bya Yesu Kristo bikurwaho ikimenyetso gato mbere y'iherezo ry'igihe cy'imbabazi ni ugukurwaho ikimenyetso ku mico ya Kristo nk'uko ihagarariwe n'igice cy'imico ye kigereranywa na Alufa na Omega. Kandi na none bizahishurwa ko imico ye ari "ukuri."

Ikindi kintu kindi ni uko igihe ijwi ritangira gutaka, aba akiri mu butayu bw'iminsi itatu n'igice, kuko ari gutakira mu butayu. Mu buryo bw'ubuhanuzi, igihe umurimo we utangiye, abagabo babiri b'abahamya baba bakiri bapfuye mu muhanda unyura mu kibaya cya Ezekiyeli. Ikindi kintu cyihariye ni uko igihe ijwi ritangira umurimo warwo, isi yose izaba ishobora kugera kuri ubwo butumwa. Ikindi cyitonderwa ni uko ubutumwa butangwa mu gihe cy'iminsi y'imperuka, ubwo Kristo ari guhanagura ibyaha by'abantu ibihumbi ijana na mirongo ine na bine, kuko gukiranirwa kwabo kwababaririwe. Ukuri kubabaje na ko guhishurwa "umurongo ku wundi murongo," ni uko abazahabwa imbabazi zirimo gusohozwa muri ayo mateka ari gusa abujuje ibisabwa n'ubutumwa bwiza.

Abazitabira gusa ibyo ibisabwa bijyanye n'isengesho ryo muri Lewi 26 ni bo bazahanagurwaho ibyaha byabo n'ibyaha bya ba sekuruza babo, kuko bazaba barahawe "incuro ebyiri ku bw'ibyaha bye byose." "Ukuboko" k'Uwiteka kugendana n'ibyaha byabo n'ibyaha bya ba sekuruza babo ni ikimenyetso cy'ugucika intege kwa mbere, aho Uwiteka yarambitse ukuboko kwe ku ikosa ryateje ugucika intege kwa mbere. Mu mateka y'Abamillerite, ukuboko kwe kwabujije ubwoko bw'Imana kubona ukuri kwari kwihishwe. Ukuboko kwe muri ayo mateka kwagereranyaga ubuyobozi bwe bw'ijuru. Mu minsi y'imperuka, ukuboko kwe kugereranya kwangwa, n'ubwoko bw'Imana, ukuri kwahishuwe n'Imana, kandi icyo gihe ukuboko kwe kukagereranya urubanza rwe rw'Imana.

Ijwi rya mbere rya Ezekiyeli ni ryo rituma abapfuye barematanirizwa hamwe, ariko bakaba batarahagarara nk'ingabo ikomeye. Ubuhanuzi bwa kabiri bwo muri Ezekiyeli igice cya mirongo itatu na karindwi ni bwo bubisohozwa, buzana umwuka uturuka mu miyaga ine.

Nuko arambwira ati: Hanurira umuyaga, hanura, wa mwana w'umuntu we; ubwire umuyaga uti: Uku ni ko Uwiteka Imana ivuga iti: Turuka mu muyaga ine, wa mwuka we, uhumekere aba bishwe, kugira ngo babeho. Nuko mpanura uko yantegetse, maze umwuka ubinjiramo, barabaho, bahagarara ku birenge byabo, baba umutwe w'ingabo munini cyane. Maze arambwira ati: Wa mwana w'umuntu we, aya magufa ni inzu ya Isirayeli yose; dore baravuga bati: Amagufa yacu yumye, ibyiringiro byacu birashize, twaciweho rwose. Nuko bahanurire ubawire uti: Uku ni ko Uwiteka Imana ivuga iti: Dore mwa bwoko bwanjye we, nzabumbura imva zanyu, mbakure mu mva zanyu, mbarure mu gihugu cya Isirayeli. Kandi muzamenya yuko ndi Uwiteka, ubwo nzaba mbumbuye imva zanyu, mwa bwoko bwanjye we, nkabakura mu mva zanyu. Nzabashyiramo Umwuka wanjye, namwe muzabaho, kandi nzabatuza mu gihugu cyanyu; ni bwo muzamenya yuko jyewe Uwiteka nabivuze kandi nkabikora, ni ko Uwiteka avugaga. Ezekiyeli 37:9–14.

Uwo mwuka w'ubuhanuzi bwa Ezekiyeli ni ubutumwa bwo gushyirwaho ikimenyetso, kuko buva mu miyaga ine.

Hanyuma y'ibyo mbona abamarayika bane bahagaze ku mpera enye z'isi, bafashe imiyaga ine y'isi, kugira ngo umuyaga utahuhira ku isi, no ku nyanja, cyangwa ku giti na kimwe. Mbona undi mumarayika azamuka aturutse iburasirazuba, afite ikimenyetso cy'Imana ihoraho; maze arangurura ijwi riranga abwira ba bamarayika bane bahawe guteza ibyago isi n'inyanja, ati: Ntimukagire icyo mukora ku isi, cyangwa ku nyanja, cyangwa ku biti, kugeza aho tuzaba tumaze gushyira ikimenyetso ku ruhanga rw'abagaragu b'Imana yacu. Ibyahishuwe 7:1–3.

Imiyaga ine iva iburasirazuba, kandi mu buryo bw'ubuhanuzi, Islamu ni yo yombi, “umuyaga w'iburasirazuba” n'“abana b'iburasirazuba.” “Umwuka” wa Ezekiyeli, uhindura imibiri yari yararemwe ukayigira “ingabo nini cyane rwose,” ni ubutumwa bushyiraho ikimenyetso ku bihumbi ijana na mirongo ine na bine. Ubutumwa bwo gushyirwaho ikimenyetso bwo mu Ibyahishuwe igice cya karindwi, buturuka iburasirazuba. Ubutumwa ni ubutumwa bw'Induru yo mu Gicuku, kandi Zefaniya ibwita impanda y'“impuruza irwanya imidugudu ikikijwe n'inkike, kandi irwanya iminara miremire.”

Umunara ni ikimenyetso cy'itorero.

“Mu mugani, nyir'urugo yagereranyaga Imana, uruzabibu rukagereranya ishyamba ry'Abayuda, kandi uruzitiro rukagereranya amategeko y'Imana yari uburindi bwabo. Umunara wari ikimenyetso cy'urusengeru.” *The Desire of Ages*, 597.

Mu buhanuzi bwa Bibiliya, umujyi ni ubwami. Ubuyobozi bwa papa ni “Babuloni,” “uwo mujyi ukomeye.” U Bufaransa, hanyuma nyuma yabwo Leta Zunze Ubumwe za Amerika, ni “umujyi ukomeye,” wa “Sodomu na Egiputa.” Yerusalemu ni “umujyi ukomeye,” umunuka uvuye mu ijuru. Ubutumwa bwa Zefaniya burwanya imijyi n'iminara, cyangwa burwanya ihuriro ry'itorero na leta, ari ryo ku busobanuro bwaryo nyir'izina shusho y'innyamaswa. Ni bwo butumwa

“bw’ibanga” bwo muri Daniyeli igice cya kabiri.

Mbere gato mbere y’itegeko ryo ku cyumweru, ari ryo geragezo ry’igishushanyo cya zahabu cya Nebukadinezari rivugwa muri Daniyeli igice cya gatatu, intumbi z’abapfuye zirakanguka kandi zigahindurwa ingabo ikomeye kugira ngo zitangaze ubutumwa bugaragaza kandi burwanya ishyirwaho ry’ihuriro ry’itorero na leta, ari na ko bugaragaza ko Isilamu ari igikoresho cy’ubuyobozi bw’Imana ikoresha mu gushyira mu bikorwa urubanza rwayo ku bahatira gusenga ku cyumweru, nk’uko yabikoze mu mateka ya kera. Ubutumwa bugaragaza ko igihe icyo gishushanyo kizaba cyuzuye rwose, kandi kigashyiraho ikimenyetso cya ya nyamaswa, urubanza ruzasohorwa.

Nta hantu hagaragaramo ishusho y’inyamaswa ivugwa muri Daniyeli igice cya gatatu, ishusho iyobora ikagera no ku bukure bwayo mu itegeko ryo ku Cyumweru, ariko ntihashobora kubaho ubutumwa bwa gatatu hatabanje kubaho ubwa mbere n’ubwa kabiri, kuko Daniyeli igice cya kabiri igomba gushyirwa mu ihishurirwa ry’ukuri gushushanywa muri Daniyeli igice cya gatatu. “Ibanga” ry’inzozi z’ishusho yo mu gice cya kabiri rigaragaza ubwoko bw’Imana bugera ku kumenya ingaruka zirebana n’ubugingo n’urupfu z’ishusho y’inyamaswa ya Nebukadinezari.

Ubwenge bwera busaba ko igihe Nebukadinezari yiyemezaga ko agiye gukora umuhango wo kweza ikigirwamana cye cya zahabu, icyo kigirwamana cyabanje kubakwa, kandi n’abacuranzi bagombaga kubanza kwimenyereza umuziki bari kuzaririmbira muri uwo muhango. Hagombaga kubaho imyiteguro y’imbere yo kubaka yamazwe igihe runaka, irimo gucukura, gushyiraho urufatiro, kubaka amateme yo gukoreraho, n’abakozi baza kandi bagenda; kandi icyo myiteguro ni yo yari ugushyirwaho kw’ishusho y’inzozi za Nebukadinezari, nyamara ubwibone bwa Nebukadinezari bwamutegetse gukora ishusho y’inyamaswa imwe gusa, atari iy’ubwami bwose bwo mu buhanuzi bwa Bibiliya. Kubakwa kw’icyo ishusho ni ikigeragezo ubwoko bw’Imana bugomba gutsinda mbere y’uko igihe cy’imbabazi gifungwa, kandi mbere y’uko bashyirwaho ikimenyetso, mbere y’uko umuziki ucurangwa.

Ubwenge bwejejwe na bwo bugaragaza ko Shaduraki, Meshaki na Abedunego batari bo bonyine bari abacakara b’Abaheburayo babonye imyiteguro y’imbere yakorwaga ku bw’iyegurirwa ry’ishusho ya zahabu. Ahubwo ni bo bonyine mu Baheburayo basobanukiwe n’ingaruka z’icyo myiteguro nk’umuburo w’ubuzima n’urupfu, maze bakora imyiteguro yabo bwite ku bw’ikibazo cyari kigiye kuza.

Mu gice cy’amagambo ya Mushiki wa White kiri mu ntangiriro y’iyi ngingo, ntiyahuza gusa itegeko rya Zefaniya n’igishushanyo cya zahabu cya Nebukadinezari hamwe n’itegeko ryo ku Cyumweru, ahubwo yanagaragaje itegeko ritari iryo gukiranuka rya Yesaya.

Bazabona abategeka amategeko y’uburiganya, n’abandika iby’agahato bategetse; kugira ngo bayobye abakene mu rubanza, no kwambura uburenganzira abakene bo mu bwoko bwanjye, kugira ngo abapfakazi bababere umuhigo, kandi ngo banyage impfubyi! Kandi muzagira mute ku muni wo guhanwa no mu kurimbuka kuzaturuka kure? Muzahungira kuri nde ngo abatabare? Kandi icyubahiro cyanyu muzagisigira he? Yesaya 10:1–3.

“Itegeko ridakiranuka” rya Yesaya ni itegeko ryo ku Cyumweru, kandi ni ryo “munsi wo guhanirwa” n’“umupfagaru” ku byerekeye Leta Zunze Ubumwe z’Amerika, kuko “ubuyobe bw’igihugu” bukurikirwa n’“irimbuka ry’igihugu.” Dukurikije Yesaya, igihe cy’itegeko ryo ku Cyumweru, ari na ryo shusho ya zahabu ya Nebukadinezari, “umupfagaru” “uzaturuka kure.”

Mwibuke ibi, kandi mwiyerere ko muri abagabo; mwongere mubitekerezeho, mwa nkozi z’ibibi mwe. Mwibuke ibyahise bya kera: kuko ndi Imana, kandi nta yindi ibaho; ndi Imana, kandi nta n’imwe imeze nkanjye, mbwira iherezo nkiri ku ntangiriro, kandi kuva kera nkiri kuvuga ibitaraba, mvuga nti: Inama yanjye izahama, kandi nzasohoza ibyo nshaka byose; mpamagara inyoni y’inkazi iturutse iburasirazuba, umuntu usohoza umugambi wanjye akava mu gihugu cya kure: koko narabivuze, kandi nzabisohoza; narabigambiriye, kandi nzabikora. Nimunyumve, mwa bafite imitima inangiye mwe, muri kure yo gukiranuka: nzegezeza gukiranuka kwanjye; ntikuzaba kure, kandi agakiza kanjye ntikazatinda: kandi nzashyira agakiza muri Siyoni ku bw’Isirayeli, icyubahiro cyanjye. Yesaya 46:8–13.

Yesaya ashya iki gice ku iherezo ry’igihe cyo gutinda, kuko icyo gihe “agakiza ke” kitazongera “gutinda.” Ni ku iherezo ry’iminsi itatu n’igice yo mu Ibyahishuwe igice cya cumi na kimwe. Iherezo ry’igihe cyo gutinda rirangwa no kuza kw’ubutumwa bw’Induru ya Saa Sita z’Ijoro, igihe ingabo nini ya Ezekiyeli ihaguruka. Igihe ihagurutse, izamurirwa hejuru nk’ikimenyetso mu gitabo cy’Ibyahishuwe igice cya cumi na kimwe.

Nuko nyuma y’iminsi itatu n’igice, umwuka w’ubugingo uturutse ku Mana ubinjiramo, bahagarara ku birenge byabo; maze ubwoba bwinshi bugwira ababibonye. Nuko bumva ijwi rikomeye riturutse mu ijuru ribabwira riti: Nimuze hano hejuru. Nuko bazamurwa bajyanwa mu ijuru bari mu gicu; kandi abanzi babo barababona. Muri icyo gihe nyine haba umutingito ukomeye, kimwe cya cumi cy’umudugudu kiragwa, kandi muri uwo mutingito hapfa abantu ibihumbi birindwi; abasigaye bagira ubwoba, bahimbaza Imana yo mu ijuru. Ishyano rya kabiri rirangiye; kandi dore, ishyano rya gatatu rije vuba. Ibyahishuwe 11:11–14.

Abahamya babiri bo mu Byahishuwe igice cya cumi na kimwe bazamukira mu ijuru nk’ibendera, mu isaha imwe n’umutingito, ari wo tegeko ryo ku Cyumweru. Muri icyo gihe, cyangwa nk’uko Yohana abivuga ati, “muri iyo saha,” nk’uko biri muri Yesaya, igice cya mirongo ine na gatandatu, Imana ihamagara “uwo muntu” usohoza umugambi Wayo, akaba ari na we “inyoni y’inkazi iturutse iburasirazuba.” Inyoni y’inkazi, ari yo “uwo muntu” Imana ikoresha kugira ngo isohoze umugambi Wayo, iva mu “gihugu cya kure.” Muri Yesaya igice cya cumi, mu gihe cy’itegeko ridatunganye” ari ryo tegeko ryo ku Cyumweru, “ubutayu” bwa Leta Zunze Ubumwe za Amerika buturuka “kure.” “Iburasirazuba” ni ikimenyetso cya Isilamu, kuko mu buhanuzi bombi ari “abana b’iburasirazuba,” kandi ari “umuyaga w’iburasirazuba.” “Inyoni” mu buhanuzi ni idini, nk’uko bigaragazwa na Babuloni kuba ikibuga cyuzuye inyoni zose zangwa kandi zihumanye. “Inyoni y’inkazi” ituruka mu gihugu cya kure iburasirazuba, ni idini rya Isilamu.

Maze arangurura n’ijwi rikomeye cyane, ati: Babuloni ikomeye iraguye, iraguye, kandi ihindutse ubuturo bw’abadayimoni, n’indiri ya buri mwuka wanduye, n’akaruri ka buri nyoni yanduye kandi yangwa. Ibyahishuwe 18:2.

Ubumwe bw'inshuro eshatu bwa Babuloni ya none bugereranya uburyo butatu bw'ubutegets, kandi bukagereranya n'uburyo butatu bw'idini. Idini ry'Umuryango w'Abibumbye ni ubupfumu bwo mu by'umwuka, idini rya Leta Zunze Ubumwe za Amerika ni Ubuporotesitanti bwagomeye ukuri, naho idini rya papa ni Gatolika. Ibyo byemezo by'idini byose rimwe na rimwe bigereranywa nk'abagore, ariko kandi no nk'inyoni. Ni imbaraga z'idini n'iza politiki z'Umuryango w'Abibumbye, Leta Zunze Ubumwe za Amerika zikaba ari yo mwami mukuru, zishyira ubupapa ku ntebe y'ubwami bw'isi. Mu gitabo cya Zekariya, ni inyoni ebyiri zishinga papa, we uwo intumwa Pawulo yise "umunyabyaha" mu rwa kabiri rwandikiwe Abatesalonike.

Nuko wa mumarayika wavuganaga nanjye arahaguruka, arambwira ati: "Ubu rahura amaso yawe, urebe iki kigiye gusohoka." Nanjye ndamubaza nti: "Ni iki?" Aransubiza ati: "Iki ni efa igiye gusohoka." Arongerera ati: "Iyi ni yo shusho yabo mu isi yose." Nuko, dore, hazamurwa ibuye ry'isasi rifite uburemere bw'italanto; kandi uyu ni umugore wicaye hagati muri iyo efa. Aravuga ati: "Uku ni ububi." Nuko amujugunya hagati muri iyo efa; maze ashyira rya buye ry'isasi ku munwa wayo. Hanyuma ndahura amaso yanjye ndareba, maze dore, haza abagore babiri, kandi umuyaga wari mu mababa yabo; kuko bari bafite amababa asa n'amababa y'igishongore; nuko baterura iyo efa bayishyira hagati y'isi n'ijuru. Maze mbwira wa mumarayika wavuganaga nanjye nti: "Aba bajanyeye he iyo efa?" Aransubiza ati: "Kuyubakira inzu mu gihugu cya Shinari; kandi izahashinga imizi, ishyirweyo ku gishingiro cyayo." Zekariya 5:5-11.

Efa ni igitebo gikoreshwa mu gupima. Abagore babiri bashyira efa, ari yo nkangara ubupapa bwicaye hagati, ni amatorero abiri. Amadini abiri azafata idini risobanurwa muri Bibiliya ko ari "uwo munyabyaha" maze aryubakire inzu mu gihugu cya Shinari. Shinari ni irindi zina rya Babuloni, kandi Itorero Gatolika ni Babuloni Ikomeye yo mu minsi y'imperuka.

Abagore babiri "bashinga" umugore mubi i Babuloni, bafite "umuyaga mu mababa yabo." Abo bagore na bo ni inyoni, kuko bafite "amababa," kandi impamvu yabo yo gushyira uwo mugore aho ni "umuyaga" wa Isilamu, kuko Isilamu ihuriza hamwe ukuboko kwa buri muntu. Umugore uzamurwa yari yarafatiwe mu efa kuva ku gikomere cye cyica cyo mu 1798, kuko ku munwa w'efa yarimo hari harashyizweho uburemere bw'isasu. Ariko iyo umuziki w'umuhango wo kuramya wa Nebukadinezari utangiye, abagore babiri b'Abaporotesitanti bayobye n'Abemera imyuka bakuraho ubwo buremere bw'isasu, maze bakazamura umutwe wa munani, ari wo ukomoka kuri ba barindwi.

"Mu gihe twegereza ibihe by'iherezo by'amakuba akomeye, ni ngombwa cyane ko habaho ubwumvikane n'ubumwe hagati y'ibikoresho by'Umwami. Isi yuzuye umuyaga mwinshi n'intambara n'amakimbirane. Nyamara abantu bazahurira hamwe bayobowe n'umutwe umwe—ububasha bwa papa—kugira ngo barwanye Imana mu muntu w'abahamya Bayo. Ubu bumwe bushimangirwa n'uwo mukuru wo kugomera Imana. Mu gihe ashaka guhuza ibyegera bye mu kurwanya ukuri, azakora no kugira ngo abatambutsa ubutumwa bwakwo bacikemo ibice kandi batatane. Ishyari, gukeka ibibi, no kuvuga nabi, byose aterwa na we kugira ngo bitere kutumvikana no gucikamo ibice." Testimonies, volume 7, 182.

Ubumwe bw'inyabutatu bushyira imbere ubupapa nk'umutwe, kuko bugamije kurimbura ishyanga ridashakwa.

Kuko, dore, abanzi bawe bateje umuvurungano; kandi abakwanga bāzamuriye umutwe. Bafatiye inama y'uburiganya ubwoko bwawe, kandi bagiriye inama abo wahishe. Bavuze bati: Nimuze, tubaceho ishyanga, kugira ngo izina rya Isirayeli ritazongera kwibukwa ukundi. Zaburi 83:2–4.

Inyoni ni idini, kandi “inyoni inyagagura iva iburasirazuba” Imana ihamagara mu “isaha” y'itegeko ryo ku Cyumweru, ubwo ubutumwa bw'Amarira yo mu Gicuku burimo butangazwa, ni Isilamu. Ni cyo gituma muri iyo saha nyine abapfuye bazutse bazamuka bajya mu ijuru nk'ikimenyetso, “ishyano rya gatatu” rya Isilamu rikaza vuba. Ni cyo gituma Yesaya avuga mu murongo wa mbere w'igice cya cumi ati: “Ishyano” riri ku bategeka amategeko atari ayo gukiranuka. “Amakuba” yo mu Byahishuwe ni Isilamu, kandi Isilamu ni urubanza rw'ubushobozi bw'Imana, cyangwa igikoreho, cyangwa inkoni (Yesaya 10:5) Imana ikoresha mu guhana Leta Zunze Ubumwe za Amerika kubera guhatira kuramya ku Cyumweru.

Mu gitabo cya Yesaya igice cya mirongo ine na gatandatu, hagaragaza “inyoni y'inkazi iturutse iburasirazuba” ko ari “umuntu usohozwa umugambi wanjye.” Uwo “muntu” ni Islamu, kandi yitwa “uturutse mu gihugu cya kure,” kuko Imana “yagambiriye” gucira urubanza Leta Zunze Ubumwe z'Amerika, hanyuma nyuma yaho isi, kubera ishyirwa mu bikorwa ry'icyumweru, nk'uko yabigenje mu bihe bya kera kuri Roma ya gipagani no ku mahoni ane ya mbere, hanyuma no kuri Roma ya gipapa mu mahoni ya gatanu n'aya gatandatu y’“Ibyago.” Umugambi wayo muri Yesaya igice cya mirongo ine na gatandatu ni uguhamagara “inyoni y'inkazi iturutse iburasirazuba,” kandi ibwira ubwoko bwayo bwifuzaga gusobanukirwa inama yayo n'umugambi wayo iti: “Mwibuke ibintu bya kera byo mu gihe cya cyera: kuko ndi Imana, kandi nta yindi ibaho; ndi Imana, kandi nta n'imwe imeze nkanjye, Menyesha iherezo uherye mu itangiriro, kandi uherye mu bihe bya kera nkavuga ibyari bitarakorwa, mvuga nti, Umugambi wanjye uzahama, kandi nzasohozwa ibyo nishimira byose.”

Mu murongo wa gatatu wo mu gice cya cumi cya Yesaya, Yesaya yandika ibibazo bitatu by'ingenzi:

Kandi se icyo muzagira ku muni wo guhanwa no ku murumbu uzaturuka kure? Ni nde muzahungiraho ngo abatabare? Kandi icyubahiro cyanyu muzagisigira he? Yesaya 10:3.

Ikibazo cya nyuma kigaragaza ko igihugu cy'icyubahiro gitakaza ubwiza bwacyo binyuze ku itegeko ridakiranuka. Icyubahiro cya Leta Zunze Ubumwe z'Amerika ni Itegeko Nshinga, kandi rihindurwa burundu igihe itegeko ryo ku Cyumweru rishyizweho.

“Kandi Itegeko Nshinga ryemeza ko rubanda rufite uburenganzira bwo kwiyobora, riteganyaga ko abahagarariye abaturage batorwa n'itora rya rubanda ari bo bagena amategeko kandi bakayashyira mu bikorwa. N'ubwisanzure bwo kwizera mu by'idini na bwo bwaratanze, buri muntu yemerewe kuramya Imana akurikije ibyo umutimanama we umutegeka. Repubulikanisimu n'Ubutesitanti byabaye amahame shingiro y'icyo gihugu. Ayo mahame ni yo ibanga ry'imbaraga n'iterambere byacyo.” The Great Controversy, 441.

Ni Itegeko Nshinga rigaragaza icyubahiro gisigara mu mukungu ku itegeko ryo ku Cyumweru.

“Iyo igihugu Imana yakoreye mu buryo butangaje bene ako kageni, kandi ikakiramburiraho ingabo y’Ushoborabyose, kizareka amahame y’Abaporotesitanti, maze binyuze mu rwego rwacyo rw’amategeko kigatera inkunga kandi kigashyigikira Uromanizimu mu kugabanya umudendezo w’idini, ni bwo Imana izakorana n’imbaraga zayo bwite ku bw’ubwoko bwayo bw’ukuri. Igitugu cya Roma kizakoreshwa, ariko Kristo ni we buhungiro bwacu.” Testimonies to Ministers, 206.

Ku “itegeko ridakiranuka” rya Yesaya, ari ryo tegeko ryo ku Cyumweru, icyubahiro cya Leta Zunze Ubumwe z’Amerika kiba kirashize, kandi ako kanya igahita isubiza ikibazo cya kabiri cya Yesaya ubwo, mu buryo bw’ubuhanuzi, ihungira ku Muryango w’Abibumbye, ihuriro ry’abami icumi ryo mu Byahishuwe igice cya cumi na karindwi, isaba ubufasha bwo guhangana n’igitero cya Isilamu cyo kuri “Bara” ya gatatu. icya mbere mu bibazo bitatu kigaragaza imiterere y’ubutayu bw’itegeko ryo ku Cyumweru butuma Leta Zunze Ubumwe z’Amerika zitangira umurimo wazo ukurikiraho wo guhatira isi yose kwemera ihuriro ry’itorero na leta, nk’uko bigaragazwa n’ubumwe bw’Umuryango w’Abibumbye na Kiliziya Gatolika, papa ari we uyobora uwo mubano utagatifu. Uwo mubabaro uwita “umunsi wo kugendererwaho”. Ibi by’ukuri byose by’ubuhanuzi bihurirana n’umuhango wa Nebukadinezari wo kweza igishushanyo cya zahabu.

Mu nyandiko itaha tuzakomeza igice cya gatatu cy’igitabo cya Daniyeli.

“Mu mateka ya Nebukadinezari na Belushazari, Imana ivugana n’ab’abantu b’iki gihe. Urubanza ruzagwira abatuye isi muri iki gihe ruzaterwa n’uko banze umucyo. Gucirwaho iteka kwacu mu rubanza ntikuzaterwa n’uko twabayeho mu buyobe, ahubwo kuzaterwa n’uko twirengagije amahirwe yo mu ijuru twoherejweho yo kumenya ukuri. Uburyo bwo kumenyera ukuri buri mu bushobozi bwa bose; nyamara, nk’uwo mwami wiha indulugensiya kandi wikunda, twita cyane ku bintu bishimisha amatwi, bishimisha amaso, kandi bishimisha ururimi, kuruta uko twita ku bintu bikungahaza ubwenge, ari byo butunzi bw’ukuri bwavuye ku Mana. Ni mu kuri dushobora gusubiriza icyo kibazo gikomeye, ‘Nkore iki ngo nkizwe?’” Bible Echo, Nzeri 17, 1894.